

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ЗА ФОРМАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 2013 РОКУ

*Л.А. ПАТРАШ,
викладач кафедри фінансів
Приватного вищого навчального закладу
«Український гуманітарний інститут»*

Розглянуто теоретичні аспекти показників ділової активності підприємства та надано пропозиції щодо коригування розрахунків за вимогами фінансової звітності відповідно до нових вимог.

Постановка проблеми. Для українських підприємств 2013 рік відзначився прийняттям Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», який вніс істотні корективи не тільки в систему фінансової звітності підприємств, ао й в методику розрахунку показників фінансового стану підприємства. Адже первинним джерелом інформації для фінансового аналізу та моніторингу є фінансова звітність суб'єкта господарювання. Саме тому актуальним стає питання детального перегляду та внесення корективів в безпосередні формули для визначення значень показників ділової активності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні існує велика кількість методик аналізу фінансового стану підприємства. Зокрема, значний внесок у розбудову цього напрямку та формуванні алгоритму розрахунків фінансових показників внесли вітчизняні науковці: Л.О. Коваленко [3], О.О. Шеремет [5], Н.В.Нестеренко [1] та ін. Слід зазначити, що суттєвих відмінностей в розрахунках показників фінансового стану суб'єктів господарювання не існує. Проте, зі змінами в нормативному полі фінансового аналізу, виникає гостра потреба в коригуванні алгоритму розрахунку цих показників. У зв'язку з цим, поставлена проблема набуває актуальності.

Мета дослідження – визначити і відкоригувати базові показники ділової активності суб'єкта господарювання з урахуванням вимог до складання нової фінансової звітності підприємств.

Виклад основного матеріалу. В умовах сталого розвитку стабільність фінансового стану суб'єкта господарювання більшою мірою пов'язана з його діловою активністю, яка, у свою чергу, залежить не лише від широти ринків збуту продукції та послуг, а й від стабільності зростання, результативності використання ресурсів та іміджу (ділової репутації) компанії.

Поняття ділової активності підприємства не є однозначним серед вітчизняних та зарубіжних науковців, тому вибірку з тлумачень згаданої дефініції наведено в таблиці.

Таблиця

Визначення, що характеризують ділову активність підприємства

Автор	Зміст поняття
Д. Стоун, К. Хітчінг[6]	Ділова активність виступає в ролі характеристики ефективності управління портфелем активів компанії.
Вчєрашня І. С.[2]	Ділова активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства з позицій внутрішніх його змін і виявляється через зміну її інтенсивності у часі.
Гарасюк О. А., Ігнатенко М. Ю. [2]	Ділова активність підприємства оцінюється сукупністю кількісних і якісних параметрів, серед яких зростання економічного потенціалу підприємств, обсяги поставок на експорт, імідж підприємства.
Заїкіна О. О., Ковальов В. В. [2]	Ділова активність є важливою ринковоорієнтованою категорією. У широкому розумінні означає весь спектр зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу. У вузькому – означає

	його виробничу та комерційну діяльність, успішність вкладених зусиль, ресурсів, ефективність менеджменту.
Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. [3]	Ділова активність підприємства – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства, а тому визначається системою таких критеріїв, як місце підприємства на ринку конкретних товарів, географія ділових відносин, репутація підприємства як партнера, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність.
Цал-Цалко Ю. С. [2]	Ділова активність підприємства формується за рахунок внутрішньої і зовнішньої ефективності. Внутрішня ефективність забезпечується організацією господарської діяльності, зовнішня – найкращим асортиментом готової продукції, товарів, робіт і послуг. Щодо переліку об'єктів діяльності підприємства, то виділяють дві концепції: маркетингову – визначену потребами ринку, і технологічну – побудовану на інноваційних можливостях.
Шеремет О. О. [5]	Ділова активність означає зусилля, які підприємство докладає для виходу на ринок продукції, праці, капіталу, а при аналізі фінансово-господарської діяльності цей термін застосовується для характеристики поточної виробничої і комерційної діяльності.

Джерело: складено на основі [6],[2], [2], [3], [5].

Отже, проведений аналіз дає змогу інтегровано визначити сутність поняття ділової активності як системну характеристику діяльності підприємства, яка заключає в собі оцінку ступеня напруженості та виконання плану за всіма показниками; сукупність зусиль, які спрямовані на підвищення прибутковості підприємства та привабливості для інвесторів; моніторинг та аналіз результативності використання ресурсів, що є в наявності у підприємства (фінансові, матеріальні, нематеріальні, трудові та ін.).

Неоднозначність та відсутність єдиного тлумачення поняття «ділова активність» викликають і різноманітність аналітичних підходів до змісту системи показників ділової активності підприємства. Наприклад, Ю. Брігхем вважає, що ділову активність необхідно оцінювати показниками якості управління активами підприємства, а саме коефіцієнт оборотності запасів, показник оборотності основних засобів, оборотність всіх активів та порівнювати отримані результати з середньогалузевими даними [7]. Проте необхідно відзначити, що аналіз оборотності – це невід'ємна, але не єдина складова для аналізу та оцінки ділової активності підприємства.

О. В. Єфимова бере до уваги операційний цикл та його аналіз. А основними показниками вважає тривалість операційного циклу. Коефіцієнт обороту оборотних активів та середній термін обороту грошових коштів та їх еквівалентів і короткострокових фінансових інвестицій [8].

Р. Холт акцентує увагу на показниках ефективності та результативності виробничої діяльності, які характеризують прибутковість підприємстватайого здатність використовувати активи [9]. На жаль, у даному підході не розглядаються фінансова та інвестиційна діяльності підприємства, які не є менш важливими для аналізу досліджуваних показників.

Ділова активність знаходить своє відображення через систему якісних показників у наукових здобутках Л. І. Ушвицького та розкривається через становище підприємства на ринку та його ділову репутацію [10]. Але оцінюючи ділову активність підприємства за таким підходом, можна стикнутися зі значними відхиленнями у розрахунках.

Пропонований Дж. К. Ван Хорном підхід базується лише на оцінці та розрахунках показників ліквідності, які не дають змоги точно оцінити ділову активність підприємства [12].

Серед значної кількості підходів, на нашу думку, на увагу заслуговує підхід В.В. Ковальова, який пропонує враховувати показник стійкості економічного зростання та оцінку динаміки розвитку ринку для оцінки та аналізу ділової активності підприємства [11].

Використовуючи інформацію, яка наведена у фінансовій звітності підприємства, її кодові позначення формують певні алгоритми для розрахунку групи індикаторів, які й характеризують фінансовий стан підприємства. Саме до однієї з таких груп індикаторів і відносяться показники ділової активності підприємства.

Основною метою розробників нового стандарту було наближення вітчизняних форм фінансової звітності до норм Міжнародних стандартів фінансової звітності. Слід констатувати-

ти той факт, що НП(С)БО 1 не надає повного та детального опису кожної статті Звіту про фінансовий стан та Звіту про сукупний дохід, що може призвести до ускладнень розрахунків фінансових показників, зокрема показників ділової активності для підприємств, які не використовують у своїй практиці Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Далі пропонується розглянути пропозиції щодо розрахунку показників ділової активності за новими формами фінансової звітності.

1. Коефіцієнт оборотності запасів.

Зазначений коефіцієнт забезпечує інформацію про кількість оборотів, які здійснюються запасами підприємства протягом звітного періоду, або показує скільки разів поповнювалися запаси, за умови використання даних про собівартість для розрахунку цього показника. Розраховується як співвідношення чистого доходу (або собівартості) до середньої величини запасів.

Методика розрахунку за П (С) БО 1:

$$\text{Коз} = \frac{\text{ф. № 2 р. 035 або р. 040}}{\text{ф. 1 р. 100} + \text{р. 120} + \text{р. 130} + \text{р. 140}} \quad [1.1]$$

Методика розрахунку за НП (С) БО 1:

$$\text{Коз} = \frac{\text{р. 2000 або р. 2050}}{\text{р. 1100}} \quad [1.2]$$

2. Середня норма запасів у днях.

Цей показник дає змогу оцінити кількість днів підприємства, яка забезпечена запасами.

Досліджуваний коефіцієнт знаходиться однаково за методикою розрахунку як за П (С) БО 1, так і за НП (С) БО 1.

$$\text{Дз} = \frac{360}{\text{Коз}} \quad [1.3]$$

3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Характеризує скільки разів протягом звітного періоду обсяги надходжень від реалізації продукції (товарів, послуг) зможуть вмістити в собі залишок боргових прав. Розраховується як співвідношення чистого доходу до середньої величини дебіторської заборгованості.

Методика розрахунку за П (С) БО 1:

$$\text{Кодз} = \frac{\text{ф. № 2 р. 035}}{\text{ф. № 1 р. 160} + \text{р. 170} + \text{р. 180} + \text{р. 190} + \text{р. 200} + \text{р. 210}} \quad [1.4]$$

Методика розрахунку за НП (С) БО 1:

$$\text{Кодз} = \frac{\text{р. 2000}}{\text{р. 1125} + \text{р. 1130} + \text{р. 1135} + \text{р. 1155}} \quad [1.5]$$

4. Тривалість обороту дебіторської заборгованості у днях.

Досліджуваний показник знаходиться однаково за методикою розрахунку як за П (С) БО 1, так і за НП (С) БО 1.

$$\text{Ддз} = \frac{360}{\text{Кодз}} \quad [1.6]$$

5. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Характеризує скільки разів протягом звітного періоду обсяги надходжень від реалізації продукції (товарів, послуг) зможуть вмістити в собі залишок зобов'язань підприємства. Розраховується як співвідношення чистого доходу до середньої величини кредиторської заборгованості.

Методика розрахунку за П (С) БО 1:

$$\text{Кокз} = \frac{((\text{р. 035} - \text{р. 100 ф. № 2}) + (\text{р. 100} + \text{р. 140 гр. 4 ф. № 1})) - ((\text{р. 240} + \text{р. 250} + \text{р. 260}) \text{ ф. № 2})}{[\text{рр. (530} + \text{540} + \text{550} + \text{560} + \text{570} + \text{580} + \text{590} + \text{600} + \text{605}) \text{ ф. № 1}]} \quad [1.7]$$

Методика розрахунку за НП (С) БО 1:

$$\text{Кокз} = \frac{(\text{р. 2000} - \text{р. 2190} + \text{р. 2195} + (\text{р. 1100} + \text{р. 1110 гр. 4 ф.}) - (\text{р. 2505} + \text{р. 2510} + \text{р. 2515}))}{\text{р. 1610} + \text{р. 1615} + \text{р. 1620} + \text{р. 1625} + \text{р. 1630}} \quad [1.8]$$

6. *Тривалість обороту дебіторської заборгованості у днях.*

Досліджуваний показник знаходиться однаково за методикою розрахунку як за П (С) БО 1, так і за НП (С) БО 1.

$$\text{Дкз} = \frac{360}{\text{Кокз}} \quad [1.9]$$

7. *Коефіцієнт стійкості економічного зростання.*

Згаданий коефіцієнт розраховується як співвідношення чистого прибутку за вирахованням суми дивідендів, що виплачуються акціонерам підприємства, та середньорічної вартості власного капіталу підприємства.

А, отже, дає змогу визначити суму реінвестованого прибутку на 1грн. власного капіталу підприємства.

Методика розрахунку за П (С) БО 1:

$$\text{К сез} = \frac{\text{р. 220 ф. № 2} - \text{р. 140 ф. № 4}}{\text{р. 380 ф. № 1}} \quad [1.10]$$

Методика розрахунку за НП (С) БО 1:

$$\text{К сез} = \frac{\text{р. 2350} - \text{р. 4200}}{\text{р. 1495}} \quad [1.11]$$

Отже, визначено алгоритми розрахунку показників ділової активності за новими вимогами відповідно до НП (С) БО 1, а порівняння отриманих значень показників із базисними величинами (середньогалузевими, нормативними, показниками інших підприємств) надає можливості детальніше та якісніше оцінити фінансовий стан аналізованого підприємства.

Висновки. Прийняття Національного стандарту (положення) бухгалтерського обліку є дійсно вагомим кроком до інтеграції України не тільки до Європейського союзу, а й у світове господарство, хоча неможливо не зауважити те, що прийняття цього документа дещо суперечить вітчизняному законодавству щодо регулювання і ведення бухгалтерського обліку на підприємствах. Це, у свою чергу, викликає гостру необхідність перегляду і нової редакції нормативно-правових актів та законів, які регулюють сферу бухгалтерського обліку.

Запропоновані вище корективи алгоритмів розрахунку показників ділової активності підприємства можуть бути використані у бухгалтерській практиці вітчизняних підприємств згідно з вимогами, які регламентовані у НП (С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Список літератури

1. Нестеренко Н. В. Ділова активність як невід'ємна частина фінансового стану підприємства [Текст] / Н. В. Нестеренко, О. Діхтяр // Економічний аналіз. – 2012. – № 10, Ч. 3. – С. 411. (Nesterenko N. V. (2012). Dilovaaktyvnist' jaknevid'jemnachastynafinansovogostanupidpryjemstva [Business activity as an integral part of the financial situation of the company]. Ekonomichnyjanaliz - Economic analysis, 10, [in Ukrainian]).
2. Гарасюк О. А. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства» / О. А. Гарасюк // Вісник КТУ. – 2010. – № 22. – С. 63. (Garasjuk O.A. (2010). Problemyshhodositnostiponjattja «dilovaaktyvnist'pidpryjemstva» [Problemsaboutthenatureof "businessactivityofenterprise"]. VisnykKTU – Journal KTU, 22, 63 [in Ukrainian]).
3. Заїкіна О. О. Роль показників ділової активності в оцінці управління підприємством / О. О. Заїкіна // Харчова пром-ть. – 2008. – № 7. – С. 144-148. (Zaikina O.O. (2008). Rol'pokazykivdilovoi'aktyvnosti v ocinciupravlinnjapidpryjemstvom [Theroleofbusinessactivityindicatorsinassessingbusinessmanagement]. Harchova prom-t' - Food Industry, 7, 144-148[in Ukrainian]).

4. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : [навч. пос.]. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 483 с. (Kovalenko L. O. (2008). *Finansovymenedzhment* [Financial management]. Kyiv: Znannia [inUkrainian]).
5. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз / Шеремет О. О. – К.: [б.в.], 2009. – 196 с. (Sheremet O.O. (2009). *Finansovujanaliz* [Financial Analysis]. – Kyiv [inUkrainian]).
6. Стоун Д. К. Бухгалтерський облік та фінансовий аналіз: підготовчий курс / Д. Стоун, К. Хітчинг ; пер. с англ. Ю.А. Огібіна та ін.; під заг. ред. Б.С. Лісовика та М.Б. Ярцева. – СПб : АОЗТ «Літера Плюс», 1994. – 272 с. (StounD, &Hitchyng K. (1994). *Buhgalters'kyjoblik ta finansovujanaliz: pidgotovchyykurs* [Accounting and financial analysis: preparatory course]. Sankt-Peterburg: AOZT «LiteraPljus» [inUkrainian]).
7. Бригхем Ю. А. Финансовый менеджмент : [учеб. пособ.] / Ю. А. Бригхем, Л. С. Гапенски. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 429 с. (Brighem Yu.A. (1999). *Finansovuyimenedzhment* [Financial management]. Moskva: Finansyistatistika [in Russian]).
8. Ефимова О. В. Анализфинансовойотчётности : [учеб. пособ.] / О. В. Ефимова, М.В. Мельник. – М. : Омега-Л, 2004. – 451 с. (Efimova O.V. (2004). *Analizfinansovoiotchetnosti* [Analysis of financial statements] Moskva: Omega [in Russian]).
9. Холт Р. Н. Основыфинансовогоменеджмента / Холт Р. Н. – М. : Дело, 1993. – 128 с. (Kholt R.N. (1993). *Osnovyfinansovogomenedzhmenta* [Fundamentals of Financial Management]. Moskva: Delo [in Russian]).
10. Большойэкономическийсловарь / [под ред. А.Н. Азрилияна]. – М. : «Правовая культура», 1994. – 1376 с. (Bol'shoiekonomicheskiiislovar' [Great Dictionary of Economics]. – Moskva: «Pravovayakul'tura» [inRussian]).
11. Ковалёв В. В. Финансыорганизаций (предприятий) / Ковалёв В. В. – М. : ТК Велби, Проспект, 2006. – 352 с. (Kovalev V.V. (2011). *Finansyorganizatsii (predpriyatii)* [Finance of companies (enterprises)]. – Moskva: ТК [inRussian]).
12. Дж. К. Ван Хорн. Основы управления финансами / Хорн Ван Дж. К. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 800 с. (Dzh. K. Van Khorn (2003). *Osnovyupravleniyafinansami* [Fundamentals of Financial Management]. Moskva: Finansyistatistika[inRussian]).

Особенности расчета показателей деловой активности по формам финансовой отчетности 2013 года

Л.А. ПАТРАШ,
*преподаватель кафедры финансов
 Частного высшего учебного заведения «Украинский гуманитарный институт»*

Рассмотрены теоретические аспекты показателей деловой активности предприятия и предоставлены предложения по корректировке расчетов по требованиям финансовой отчетности согласно новым требованиям.

Features of calculation of indices of business activity according to the Accounting Standarts of 2013

L. A. PATRASH
Lecturer at the Department of Finance, Private Higher Educational Establishment “Ukrainian Institute of Arts and Sciences”

The article deals with theoretical aspects of indices of business activity of the enterprise, suggestions for adjusting calculations in accordance with the new financial reporting requirements are provided.